

Betreft:	Bijbelstudie	Dit is een uitgave van de Hersteld Hervormde Mannenbond	
Onderwerp:	Haggai	Auteur:	Ds. I.J.R. Bijl
Nummer 2020	Deze uitgave is uitsluitend bestemd voor de aangesloten verenigingen		

Bijbelstudie over Haggai 2: 1-6 HET VOLK BEMOEDIGD IN ZIJN ZWAKHEID

De herbouw opnieuw bedreigd

Wij hebben in het eerste hoofdstuk van het boek Haggai gehoord hoe de profeet een eerste keer tot de twee stammen van Juda moest profeteren. Dat was gebeurd in het tweede jaar van koning Darius, op de eerste dag van de zesde maand. De aanleiding van deze eerste profetie was het feit dat de herbouw van de tempel, die aanvankelijk na de terugkeer uit de ballingschap zo voortvarend ter hand genomen was, plotseling stil was komen te liggen.

De oorzaak van die vertraging was een brief die door de Samaritanen verstuurd was aan Arthahsasta, de toenmalige vorst van Perzië, met daarin de beschuldiging dat de Judeeërs de tempel en de muren van Jeruzalem herbouwden met de bedoeling zich te onttrekken aan het opzicht van de Perzen waaronder zij vielen. Nadat Arthahsasta de bewuste brief gelezen had, beval hij de Judeeërs meteen om de herbouw te staken.

Hierdoor was de herbouw van de tempel stil komen te liggen, terwijl deze herbouw juist één van de voornaamste redenen was geweest waarom de Heere Zijn volk had doen terugkeren uit Babel. Aangrijpend was dat de Judeeërs zich zonder slag of stoot bij de ontstane situatie neer leken te leggen. Het huis des Heeren werd woest gelaten, maar ondertussen gingen zij er wel toe over om hun eigen huizen te herbouwen. Dat alles vergramde de Heere. Daarom twistte Hij met Zijn volk door een periode van grote droogte te geven waardoor het volk gebrek leed en als gevolg daarvan in een crisis terecht kwam.

Onder die omstandigheden werd Haggai tot het volk gezonden om de Judeeërs op te roepen tot zelfonderzoek. Zij moesten zichzelf, voor het Aangezicht des Heeren, onderzoeken om te zien wat de reden was dat de Heere deze tegenheden zond. Toen het zover kwam dat het volk zich werkelijk voor de Heere verootmoedigde, week Zijn toorn en werd door het volk ook de herbouw van de tempel weer ter hand genomen.

Wij lezen in Haggai 2:1 dat dit alles op de vierentwintigste dag van de zesde maand gebeurde. Dat was precies drieëntwintig dagen nadat Haggai voor de eerste maal het Woord des Heeren tot hen gesproken had. Blijkbaar waren er ruim drie weken nodig om de benodigde materialen bijeen te verzamelen en andere voorbereidingen te treffen om de herbouw van de tempel weer op te starten.

Moedeloosheid

Wanneer wij dit alles in gedachten houden is het wel heel opmerkelijk dat, nauwelijks één maand nadat de herbouw van de tempel weer op gang gekomen was, namelijk op de eenentwintigste dag van de zevende maand in het tweede jaar van koning Darius, Haggai opnieuw van Godswege tot het volk moest spreken over precies dezelfde kwestie (vers 2).

Opnieuw dreigde de herbouw van het huis des Heeren tot stilstand te komen, terwijl deze nog maar zo kort geleden hervat was. Ditmaal was de oorzaak echter niet gelegen in de nalatigheid van het volk. Nog steeds werd er namelijk door de bouwlieden aan de tempel gewerkt. Ook waren het nu niet de Samaritanen die probeerden de herbouw te verhinderen. De oorzaak van het feit dat de herbouw opnieuw stil dreigde te vallen was dit keer een geheel andere. Moedeloosheid had zich meester gemaakt van het volk. Daarom zou, als er niets ten goede zou veranderen, het werk opnieuw gestaakt worden. Calvijn schrijft in zijn commentaar naar aanleiding van dit gedeelte dat de satan met veel listen probeert om de vromen uit de koers te brengen. Inderdaad heeft de boze vele pijlen op zijn boog. Toen het hem niet langer lukte om met de pijlen van zorgeloosheid en materialisme de harten van het volk te treffen, probeerde hij dat alsnog te doen met de pijl van moedeloosheid.

Wat was de oorzaak van die moedeloosheid? Wij lezen in vers 3 en 4 dat Haggai aan Zerubbábel, de vorst van Juda, en aan Jozua, de hogepriester, alsook aan het overblijfsel van het volk de vraag stelde: "Wie is onder ulieden overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft, en hoedanig ziet gij hetzelfde nu? Is dit niet als niets in uw ogen?" Het volk herbouwde weliswaar de tempel, maar blijkbaar was het toch als niets in hun ogen. Zij konden er niet werkelijk verheugd over zijn. Dat gold met name voor de ouderen onder hen die zich nog goed konden herinneren hoe de eerste tempel, destijds door Salomo gebouwd, eruit had gezien. Langzaam maar zeker drong het besef tot hen door dat, al werd nu het huis des Heeren herbouwd, de schoonheid van de

tweede tempel nooit die van de eerste zou kunnen benaderen. Dat had ook een duidelijke oorzaak. Destijds waren namelijk, voorafgaand aan de bouw van de eerste tempel, door zowel David als Salomo de beste en meest kostbare materialen bijeen vergaderd. Al dat goud, zilver, koper en kostbaar hout wat er toen wel was stond de huidige bouwers echter niet ter beschikking.

Daarbij had koning Kores, toen hij toestemming gaf om terug te keren naar Jeruzalem, de Judeeërs weliswaar bevolen om voor de Heere Zijn huis te bouwen, maar tegelijkertijd had hij er wel bij bedongen dat de tweede tempel kleiner zou zijn dan de eerste tempel. Niet alleen waren de materialen van de tweede tempel dus eenvoudiger dan van de eerste, ook de grootte van de tweede tempel was geringer. Dat alles maakte de Judeeërs moedeloos.

Zij herbouwden dan wel de tempel, maar als zij zich voorstelden hoe deze eruit zou komen te zien, waren zij toch niet verblijd. De Heere had namelijk in vroeger dagen beloofd dat Zijn huis eens een bedehuis zou worden voor alle volken (Jesaja 56:7). Ook had de Heere toen beloofd – met het oog op de herbouw van Jeruzalem -: “Voor koper zal Ik goud brengen en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper en voor stenen ijzer” (Jesaja 60:17). Daar hadden ze een heel ander beeld bij gehad dan het betrekkelijk eenvoudige gebouw dat nu door hen gebouwd werd.

Daar kwam nog iets bij. Het volk leefde bij de verwachting dat de beloofde Christus zou komen. Wanneer Hij gekomen zou zijn, zou ook Hij Zijn voetstappen zetten in het huis des Heeren. Zou dit dan moeten plaatsvinden in een tempel die van mindere heerlijkheid was dan de eerste?

Wees sterk

Nu valt het op dat wij niet lezen dat al deze moedeloze gedachten hardop door de Judeeërs werden uitgesproken. De Heere wist echter wel dat deze gedachten bij hen leefden. Hij kent en doorgrondt immers het hart van ieder mens. Dat gold ook voor de Judeeërs die werkten aan de herbouw van de tempel. Daarom kreeg Haggai de opdracht om opnieuw tot het volk te spreken: “Doch nu, wees sterk, gij Zerubbábel, spreekt de HEERE; en wees sterk, gij Jozua, zoon van Józadak, hogepriester, en wees sterk, al gij volk des lands, spreekt de HEERE; en werkt; want Ik ben met u, spreekt de HEERE der heirscharen” (Haggai 2:5).

Het valt bij deze tweede profetie op dat alle betrokkenen afzonderlijk worden aangesproken, zowel Zerubbábel, de zoon van Sealthiël, de vorst van Juda; als Jozua, de zoon van Józadak, de hogepriester; alsook het gehele volk. Tot drie keer toe klinken de woorden: “Spreekt de HEERE”. Blijkbaar was het gevoel van moedeloosheid breed onder het volk verspreid. Niemand behoefde zich echter af te vragen of datgene wat gesproken werd wel persoonlijk voor hem bedoeld was. Het bleek heerlijk waar te zijn wat Jesaja al eerder had gesproken: “Er wordt er niet één gemist” (Jesaja 40:26b). De Heere ziet uit van Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde. Hij formeert hun aller hart en let op al hun werken (Psalm 33:14 en 15). Ook weet Hij tot de Zijnen een woord te rechter tijd te spreken (Jesaja 50:4). Voor de Judeeërs in die dagen gold dat zij het werkelijk konden zeggen: “Ik heb het zelf uit Zijnen mond gehoord” (Psalm 56:5 berijmd).

De opdracht die Haggai van Godswegen het volk moest meegeven was duidelijk: “En werkt; want Ik ben met u”. Ondanks hun moedeloosheid moesten zij onverdroten verdergaan, zonder daarbij op de omstandigheden te letten. Daartoe moesten zij het oog op God slaan. Calvijn schrijft in dit verband dat een mens in dagen van aanvechting en moedeloosheid twee dingen moeten doen. Hij moet verder gaan in de weg die de Heere hem heeft gewezen (dus: voortgaan met wat de Heere hem heeft opgedragen) én hij moet wachten op de vervulling van wat de Heere beloofd heeft. Zo alleen konden ook de Judeeërs voortgaan met het werk dat de Heere hen had opgedragen. Onmogelijk konden zij dat in eigen kracht, maar zij zouden het toch kunnen volbrengen omdat de Heere beloofd had met hen te zijn.

Vreest niet

De Heere beloofde dus met de Judeeërs te zijn die Zijn huis herbouwden. Nu moeten wij echter niet denken dat de Heere dit deed omdat het volk het verdiende dat de Heere hen een tweede keer ervan verzekerde dat Hij met hen zou zijn. Het tegendeel was het geval. Nadat het volk zich eerst schuldig had gemaakt aan de zonden van nalatigheid en materialisme, door de tempel niet te herbouwen en hun eigen huizen wel, was er nu sprake van moedeloosheid. Nu is moedeloosheid wel een wezenlijk andere zonde dan de zonde van nalatigheid. Achter twijfelmoedigheid gaat echter wel de zonde van het ongeloof schuil. Overigens kunnen er wel omstandigheden zijn die een mens twijfelmoedig maken. Daarvan was hier echter geen sprake. Hoe duidelijk had de Heere

namelijk al niet bij de eerste profetie die Haggai moest profeteren beloofd dat Hij met het volk zou zijn (Haggai 1:13).

Nee, het volk had het niet verdiend dat de Heere met hen zou zijn, maar er was een andere oorzaak waarom Hij toch beloofde het werk van de Judeeërs te zullen zegenen. De Heere nam daartoe redenen uit Zichzelf. Wij lezen daarover in het zesde vers: “Met het Woord, in Hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb als gij uit Egypte uittrokt, en Mijn Geest, staande in het midden van u; vreest niet.”

Waarom behoefden de Judeeërs niet moedeloos te zijn? Omdat de Heere zou gedenken aan Zijn verbond. Nu heeft de Heere in de loop van de heilsgeschiedenis vele beloften gedaan waarvan Hij beloofd had dat Hij daaraan zou gedenken. Hier gaat het echter in het bijzonder om die beloften die Hij ten tijde van de uittocht uit Egypte aan Mozes en de kinderen Israëls gedaan had. Toen Mozes aanvankelijk bevreesd was om tot Farao te spreken had de Heere hem beloofd: “Ik zal voorzeker met u zijn” (Exodus 3:11 en 12). Toen de kinderen Israëls later zeer angstig waren toen zij voor de Schelfzee stonden, omdat zij wisten dat Farao hen met zijn leger op de hielen zat (Exodus 14:10), sprak de Heere tot hen door de mond van Mozes: “Vreest niet, staat vast en ziet het heil des HEEREN dat Hij heden aan ulieden doen zal” (Exodus 14:13). Wat de Heere toen beloofd had, heeft Hij volkomen vervuld. En nu bevestigde de Heere, bij monde van Haggai, dat wat ten tijde van de uittocht aan Mozes en de kinderen Israëls beloofd was, nog steeds van kracht was. De Heere was nog immer Dezelfde. Daarom behoefde het volk niet te vrezen dat Hij met Zijn Geest van hen zou wijken.

Gods kinderen kunnen niet alleen door zonden van nalatigheid, maar ook van moedeloosheid de Heilige Geest bedroeven of zelfs bijna uitblussen, terwijl de Heere door diezelfde Geest eerder hun harten “verwekt” (vgl. Haggai 1:14) had om Hem lief te hebben en te dienen. Als de Heere echter eenmaal het geloofsvuur heeft ontstoken kan dit toch nooit meer helemaal uitdoven, al zal de boze daartoe wel alles in het werk stellen. Al satans pogingen om Gods werk teniet te doen zullen echter uiteindelijk stranden. Daar staat de Heere Zelf voor in. Al was Gods Zoon in Haggai’s dagen nog niet gekomen, gold ook toen al voor Gods kinderen dat de Heere met Zijn majesteit, genade en Geest nimmer van hen zou wijken; ook niet in dagen van moedeloosheid.

Moedeloosheid in onze dagen

Ook in onze dagen kan het gebeuren dat Gods kinderen door moedeloosheid overvallen worden. Ook nu nog geldt dat dat vaak het geval is nadat iemand eerder zijn zonden van nalatigheid en wereldse gezindheid heeft moeten belijden. Als iemand dan door genade toch te geloven mag krijgen dat deze vergeven zijn en er het verlangen is om in alles Gods wil te doen, zal de satan opnieuw proberen zijn vurige pijlen af te schieten om daarmee het hart van de gelovigen te treffen. De boze laat zijn prooi niet graag los.

Zoals de Judeeërs mismoedig werden toen zij zich realiseerden dat de heerlijkheid van de tweede tempel, naar het scheen althans, nooit de heerlijkheid van de eerste kon benaderen, zo kan ook nu iemand mismoedig worden als hij of zij, bijvoorbeeld, let op alle ontwikkelingen in de maatschappij en in het kerkelijk leven. Ook kan er wel sprake zijn van grote twijfelmoedigheid als het gaat om het behoud van onze ziel. Zelfs na ontvangen genade kan er de vrees zijn om nog verloren te gaan. Herkent u dat? Hoe kan de duivel een kind des Heeren dan plagen met zonden waar hij of zij steeds opnieuw in valt.

Als de Heere dan niet bij vernieuwing, door Zijn Woord en Geest, tot de Zijnen zou spreken, zoals Hij deed in Haggai’s dagen tot Zerubbabel, de vorst van Juda, en tot Jozua, de hogepriester, en tot al het volk, zou het vuur des geloofs dan niet uitdoven? De Heere wil echter ook in onze dagen nog de Zijnen vertroosten en te geloven geven dat Hij hen niet zal begeven en niet zal verlaten. Mag u daar van weten? De Heere spoort ook nu, door de prediking van Zijn Woord, Zijn volk aan om te volharden tot het einde, opdat zij de goede strijd des geloofs zullen strijden en in hun gebeden zullen waken aan de troon der genade. Juist na ontvangen genade geldt het apostolisch vermaan: “Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven” (Filippenzen 2:12). Daartoe gebruikt de Heere niet alleen de prediking van Zijn Woord, maar ook de bediening van de sacramenten, om zo het aangevochten geloof van de Kerk te versterken. Mag het uw gebed zijn dat de Heere dat, steeds opnieuw, zal doen?

Daarbij is er maar één reden waarom de Heere met Zijn majesteit, genade en Geest niet van de Zijnen wijkt. Die reden is niet te vinden in ook maar één mens die uit Adam geboren is. Zelfs van Gods liefste kinderen geldt dat zij steeds opnieuw weer afwijken van de weg der zaligheid; is het niet door de zonde van nalatigheid of wereldse gezindheid, dan wel door die van het ongeloof. De Heere neemt echter redenen uit Zichzelf. Hij gedenkt aan Zijn

trouwverbond en aan het Woord dat Hij eenmaal gesproken heeft. Dat gaat Zijn trouw en waarheid aan (Psalm 54:3 berijmd). Daarom zal Hij nimmer van de Zijnen wijken.

Vragen

1. Wat zou Calvijn bedoelen met zijn uitspraak dat de duivel probeert om met vele listen de vromen uit de koers te brengen? Kunt u daarvan voorbeelden geven?
2. Is de zonde van nalatigheid, waarover het in Haggai 1 gaat, een mens erger aan te rekenen dan de zonde van de moedeloosheid, waarover het in Haggai 2 gaat? Wat is de overeenkomst tussen beide zaken? En wat het verschil?
3. Wat kunnen wij leren uit het feit dat ook in Haggai 2, Zerubbábel, Jozua en het volk afzonderlijk worden aangesproken (vers 3 en 5)?
4. Wat zou de reden zijn dat de Heere, als Hij het aangevochten geloof van de Judeeërs versterkt, uitgerekend verwijst naar de geschiedenis van de uittocht uit Egypte (vers 6)?